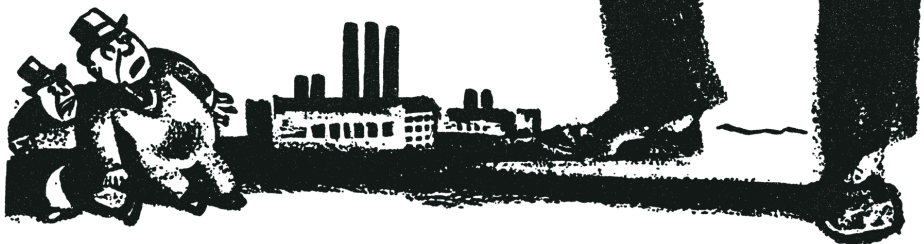
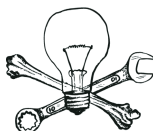

Tänk om ingen arbetade. Låglönefabriker skulle stå tomma och löpande band stanna upp, i alla fall de som producerar saker ingen vill göra frivilligt. All telefonförsäljning skulle upphöra. Osympatiska individer som bara härskar över andra på grund av sin rikedom och sin titel skulle behöva utveckla sin sociala kompetens. Trafikstockningar skulle vara ett minne blott, likaså oljeläckage. Papperspengar och jobbsökningar skulle användas för att elda med, då folk skulle återgå till byteshandel och att dela med sig. Gräs och blommor skulle växa ur sprickorna i trottoaren för att så småningom göra plats åt fruktträd.

Och vi skulle alla svälta ihjäl. Men vi livnär oss inte direkt på pappersarbete och utvecklingssamtal, eller hur? Det mesta vi gör för pengar har ingenting med vår överlevnad att göra – eller med vad som ger våra liv mening, för den delen.

Den här pamfletten är ett utdrag ur boken *Work*, en 376-sidig analys av samtida kapitalism, producerad av CrimethInc. ex-Workers' Collective. För mer ammunition besök www.crimethinc.com.

MYTOTOLOGI

Åtta myter
som får
dig att
stanna
kvar i
ekorrhjulet

ARBETTETS

ARBETE ÄR NÖDVÄNDIGT.

Det beror på vad man menar med "arbete". Tänk på hur många som sysslar med trädgårdsskötsel, fiske, snickeri, matlagning och till och med dataprogrammering bara för att de tycker det är kul. Tänk om den sortens aktivitet skulle kunna tillgodose alla våra behov.

I hundratals år har det hävdats att den teknologiska utvecklingen snart kommer befria mänskligheten från att behöva arbeta. Idag har vi tekniska möjligheter våra förfäder inte ens kunde ha föreställt sig, trots det har dessa förutsägelser fortfarande inte förverkligats. I Sverige jobbar vi faktiskt fler timmar idag än vad vi gjorde för ett par generationer sen – de fattiga för att överleva, de rika för att stå sig i konkurrensen. Andra söker desperat efter arbete och njuter knappast av den bekväma fritid all den här utvecklingen borde ge. Trots allt tal om lågkonjunktur och nödvändiga åtstramningar gör företag rekordhöga vinster, de rikaste är rikare än någonsin och enorma mängder varor produceras bara för att kastas bort. Det finns gott om rikedom, men inget av det används för att frigöra mänskligheten från arbete.

Vad för sorts system producerar överflöd samtidigt som det hindrar oss från att använda det på bästa sätt? De som försvarar den fria marknaden hävdar att det inte finns något annat alternativ – och så länge vårt samhälle är organiserat på det här viset gör det inte det.

Men det fanns en tid, innan stämpelklockor och lunchmöten, då allt blev gjort utan arbete. Den naturliga världen som tillgodosåg våra behov hade ännu inte blivit uppdelad och privatiserad. Kunskap och färdigheter var inte licensierade experters exklusiva områden, hållna som gisslan av kostsamma institutioner. Tiden var inte uppdelad i produktivt arbete och konsumerande fritid. Vi vet detta eftersom arbete uppfanns för

ELLER MENAR
DU ATT NÅGON
MÅSTE GÖRA
VINST PÅ MIN
AKTIVITET?

DET VERKAR
KNAPPAST
NÖDVÄNDIGT
FÖR MIG!

Vi behöver inte leva såhär.

NU RÄCKER DET!

DU MÅSTE BETALA FÖR DIG -
ÄVEN OM DET INNEBÄR ATT GÖRA DET
PÅ BEKOSTNAD AV ALLA ANDRA!
NÅGOT ANNAT VORE OANSVARIGT,
SJÄLMORDBENÄGET, EN SYND MOT GUD,
ETT SVEK MOT DINA STACKARS FÖRÄLDRAR,
ETT SLAG I ANSIKTET PÅ ALLA STACKARS SATAR SOM
INTE HAR NÅGOT ANNAT VAL
OCH EN ÖVERTRÄDELSE AV
VILLKOREN FÖR DIN FRIGIVNING -
FÖR ATT INTE TALA OM ETT BEVIS FÖR ATT DU MÅSTE
VARA EN BORTSKÄMD BARNUNGE MED RIKA FÖRÄLDRAR!

**GÅ GENAST
TILLBAKA
OCH
FORTSÄTT
ARBETA!**

För att förtydliga – att kritisera arbete betyder inte att förkasta ansträngning, ambition eller engagemang. Det innebär inte att kräva att allt ska vara kul och enkelt. Att kämpa mot krafterna som tvingar oss att arbeta, är hårt arbete. Lathet är inte alternativet till arbete, men kanske är det en *biprodukt* av arbete.

Slutsatsen är enkel: vi förtjänar alla att göra det bästa av vår egen potential på ett sätt som passar oss, och att bestämma över våra egna öden. Att tvingas till att sälja det här för att överleva är tragiskt och förnedrande. *Vi behöver inte leva så här.*

bara några tusen år sedan, medan människor funnits till i hundratusentals år. Vi får höra att livet var "ensamt, fattigt, vedervärdigt, brutalt och kort" på den tiden – men det narrativet kommer från de som gjorde slut på det här levnadssättet, inte från de som praktiserade det.

Med detta vill vi inte säga att vi borde gå tillbaka till hur det var förr, eller att vi ens kan göra det – bara att saker inte behöver vara så som de är just nu. Om våra avlägsna förfäder kunde se oss idag skulle de antagligen vara fascinerade över en del av våra uppfinningar och förfärad över andra. Säkert är i alla fall att de skulle vara chockerade över sättet vi tillämpar dem på. Vi byggde den här världen med vårt arbete och utan vissa hinder skulle vi säkert kunna bygga en bättre. Det skulle inte innebära att överge allt vi lärt oss. Det skulle bara innebära att överge allt vi lärt oss *inte fungerar*.

ARBETE ÄR PRODUKTIVT.

Det går knappast att förneka att arbete är produktivt. Bara ett par tusen år av det har förändrat jordens yta dramatiskt.

Men exakt vad producerar det? Miljarder engångsåtspinnar; bärbara datorer och mobiltelefoner som är föråldrade inom ett par år; mil av soptippar och ton av klorfluorkarboner; fabriker som kommer rosta så fort arbete är billigare någon annanstans; containrar fulla av osålda varor medan miljarder lider av undernäring; medicinska behandlingar som bara de rika har råd med; noveller, filosofier och konströrelser de flesta av oss inte har tid med i ett samhälle som sätter vinstintresse före lust och äganderätt före behov.

Och varifrån kommer resurserna för all den här produktionen? Vad händer med de ekosystem och samhällen som skövlas och exploateras? Om arbete är produktivt, är det än mer *destruktivt*.

Arbete producerar inte varor ur tomma luften, det är ingen trollerikonst. Snarare är det så att det tar råmaterial från biosfären – den gemensamma skatt som delas av alla levande varelser – och omvandlar dem till produkter som levandegörs av marknadens logik. För de som ser världen i termer av balansräkningar är det här ett framsteg, men resten av oss borde inte lita så blint på dem.

Kapitalister och socialister har alltid tagit för givet att arbete producerar värde. Arbetare bör överväga en annan möjlighet – att arbete *förbrukar* värde. Det är därför skogarna och polarisarna konsumeras i takt med timmarna

av våra liv: värkarna i våra kroppar efter att vi kommer hem från arbetet motsvarar skadorna som äger rum på global nivå.

Vad ska vi producera om inte alla de här grejerna? Ja, varför inte *lycka*? Kan vi föreställa oss ett samhälle där det främsta målet för vår aktivitet är att göra det bästa av livet, att utforska dess mysterier, snarare än att samla på sig rikedomar eller överlista våra konkurrenter? Vi skulle givetvis inte sluta tillverka materiella förnödenheter i ett sådant samhälle, men vi skulle inte göra det för att konkurrera om vinst. Festivaler, fester, filosofi, romantik, kreativa projekt, barnuppfostran, vänskap, äventyr – kan vi föreställa oss dessa saker som livets centrum snarare än inpressade i vår fritid?

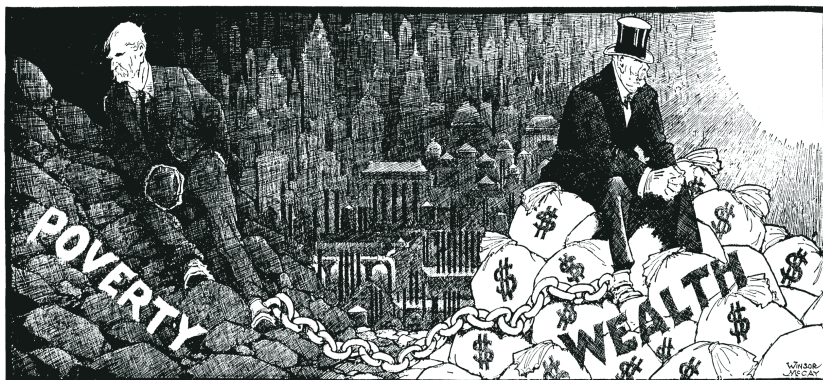
Idag är det tvärtom – vi ser lycka som ett medel för att stimulera *produktion*; hur bra någon mår definieras utifrån hur arbetsför personen är, och produkter ses i sin tur som enda sättet att uppnå denna lycka. Inte undra på att produkter tar allt större plats i våra liv.

**ARBETE SKAPAR
RIKEDOM.**

Arbete skapar inte bara rikedom där det tidigare endast fanns fattigdom. Tvärtom – så länge arbete berikar några på andras bekostnad, skapar det *fattigdom* också, i direkt proportion till vinst.

Fattigdom är inte ett objektivt tillstånd, utan en relation som skapats ur en ojämn fördelning av resurser. Det finns ingen fattigdom i samhällen där folk delar på allt. Det kan vara brist på saker, men ingen är utsatt för föröd-mjukelsen av att behöva vara utan medan andra har så mycket att de inte vet vad de ska göra av allt. Ju mer vinst som koncentreras och ju mer rikedom som krävs för att få minsta inflytande i samhället, desto mer försvagande blir

Anställda dumpar giftigt avfall i floder och sjöar.

Anställda slaktar kor och utför experiment på apor.

Anställda kastar bort enorma mängder ätbar mat.

Anställda förstör ozonskiktet.

De övervakar varje steg du tar genom
övervakningskameror.

De vräker dig när du inte betalar hyran.

De fängslar dig när du inte betalar din skatt.

De förnedrar dig när du inte gör läxan eller
kommer försent till jobbet.

De samlar in information om ditt privatliv åt
kreditupplysningar och till SÄPO:s arkiv.

De ger dig böter för fortkörning och beslagtar din
bil.

De administrerar standardiserade prov, slutna
ungdomsvård och fängelser.

Soldaterna som förde folk till gaskamrarna var
anställda,

Precis som soldaterna som ockuperar Irak och
Afghanistan,

Precis som självmordsbombarna som har dem i
sikte – de är anställda av Gud, i hopp om att få
betalt i paradiset.

fattigdom. Det är en sorts exil – den grymmaste sortens exil, för som fattig blir du exkluderad från samhället samtidigt som du tvingas vara kvar i det. Det går varken att delta eller gå någon annanstans.

Arbete skapar inte bara fattigdom parallellt med rikedom – det koncentrerar rikedom i händerna på några få medan det sprider fattigdom vitt och brett. För varje Bill Gates måste miljoner människor leva under fattigdomsgränsen; för varje Shell Oil måste det finnas ett Nigeria. Ju mer vi arbetar, desto mer vinst samlar de rika på sig från vårt arbete, och desto fattigare är vi i jämförelse med dem.

Så förutom att skapa rikedom *gör arbete människor fattiga*. Det här är tydligt innan vi ens tagit i beräkning alla de *andra* sätt som arbete gör oss fattiga på: fattiga på självbestämmande, fattiga på fritid, fattiga på en självuppfattning som sträcker sig bortom vår karriär och våra bankkonton, hälsofattiga, andefattiga.

**FÖR GUDS SKULL, MINA HERRAR! VI KAN INTE ALLA VARA
MILJARDÄRER-DET SKULLE BARA BLI INFLATION. JA, SANNERLIGEN!
OM NÅN SKA VARA RIK, MÅSTE NÅGON VARA FATTIG.**

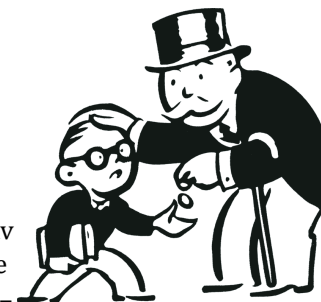
MAN MÅSTE ARBETA FÖR ATT HA RÅD ATT LEVA.

Uppskattade "levnadskostnader" är vilseledande – det pågår inte mycket levnad alls! Vi borde snarare prata om "arbetskostnader", och det är inte billigt. Alla vet vad hemstädare och diskare betalar för att vara ryggraden i vår ekonomi. Fattigdomens alla plågor – missbruk, splittrade familjer, dålig hälsa – är mer regel än undantag. De som överlever detta och på något vis fortsätter dyka upp på jobbet i tid är arbetande mirakel. Tänk vad de skulle kunna åstadkomma om de var fria att använda den kraften till något annat än att göra vinst åt sina arbetsköpare!

Hur är det då med deras lyckligt lottade arbetsköpare som befinner sig högre upp i pyramiden? Man skulle kunna tro att en högre lön betyder mer pengar och följaktligen mer frihet, men så enkelt är det inte. Varje jobb medför gömda kostnader: precis som en diskare måste betala busskort till och från jobbet varje dag, måste en företagsjurist ha möjlighet att flyga var som helst på ett ögonblick, behålla ett golfklubsmedlemskap för informella affärsmöten och äga en liten herrgård för att underhålla middagsgäster som samtidigt är deras kunder. Det är därför medelklassarbetare har så svårt att spara ihop tillräckligt mycket pengar för att sluta medan de ligger bra till och ta sig ur karriärjakten: att försöka ta sig framåt i ekonomin betyder praktiskt taget att inte komma någon vart. I bästa fall kanske man avancerar till ett finare ekkorrhjul, men måste då springa snabbare för att hålla sig kvar.

Och då har vi fortfarande bara nämnt de ekonomiska arbetskostnaderna. I en undersökning tillfrågades människor från alla samhällsskikt hur mycket pengar de skulle behöva för att kunna leva det liv de ville: från rik till fattig svarade alla ungefär det dubbla av vad deras nuvarande inkomst var. Så pengar är inte bara dyrt att skaffa sig, utan precis som alla beroendeframkallande droger blir de allt mindre tillfredsställande! Och ju längre upp i pyramiden man kommer, desto hårdare måste man kämpa för att behålla sin plats. Den förmögna chefen måste överge sina vilda passioner och sitt samvete, måste övertyga sig själv att han förtjänar mer än de mindre lyckosamma vars arbete förser honom med bekvämligheter. Han måste kväva varje impuls att ifrågasätta, dela med sig, att sätta sig in i andras situation: om han inte gör det, kommer någon mer hänsynslös konkurrent ersätta honom förr eller senare. Både industriarbetare och tjänstemän måste arbeta ihjäl sig för att behålla sina jobb som håller dem vid liv; det är bara fråga om fysisk eller

ARBETE LÄR OSS ATT TA ANSVAR.

Vilka var det som utförde majoriteten av historiens orättvisor? *Anställda*. Det säger inte nödvändigtvis att de är *ansvariga* för dem – vilket de själva också gärna påpekar!

Gör mottagandet av en lön att du kan frånsäga dig ansvaret för dina handlingar? Arbete verkar främja uppfattningen att det gör det. Nürnberg-försvaret – "Jag följde bara order" – har varit standardfrasen och alibit för miljoner anställda. Den här viljan att lägga ifrån sig sitt samvete vid arbetsplatsens ingång – att praktiskt taget vara en legosoldat – ligger till grund för många av de problem som plågar vår art.

Folk har gjort hemska saker utan order också – men inte i närheten av lika många. Det går att resonera med en person som handlar för sig själv; hen erkänner att hen är ansvarig för sina beslut. Anställda, å andra sidan, kan göra ofattbart dumma och destruktiva saker medan de vägrar att tänka på konsekvenserna.

Det verkliga problemet är förstås inte anställda som vägrar ta ansvar för sina handlingar – det är det ekonomiska systemet som gör ansvarstagande så oöverkomligt dyrt.

är inte något bevis för att ingenting skulle bli gjort utan chefer och löner – det visar bara hur arbete försvagar vår initiativförmåga.

ARBETE GER TRYGGHET.

Låt oss anta att ditt jobb aldrig skadar dig, förgiftar dig eller gör dig sjuk.

Låt oss också ta för givet att ekonomin inte kraschar och tar ditt jobb och dina

sparpengar med sig i fallet, och att inte någon med sämre ekonomisk ställning än du lyckas råna dig eller göra dig illa. Du kan fortfarande inte vara säker på att du inte kommer bli uppsagd på grund av nedskärningar. Nuförtiden jobbar få hos samma arbetsköpare livet ut och mer sällsynt lär det bli; folk jobbar någonstans några år tills de byts ut mot någon yngre och billigare eller arbetet flyttas utomlands. Du kan anstränga dig allt du orkar för att bevisa att du är bäst inom ditt område och ändå lämnas i sticket.

Du måste räkna med att din arbetsköpare tar sluga beslut så att de kan ge dig lön – de kan inte bara slösa bort pengarna för då har de inget kvar att betala dig med. Men du vet aldrig när deras slughet drabbar dig själv: dem du är beroende av för ditt uppehälle tog sig inte dit de är nu genom att vara sentimentala. Om du är egenföretagare vet du nog också hur oförutsägbar marknaden kan vara.

Vad skulle kunna ge verklig trygghet? Kanske att vara del av en långvarig gemenskap där människor ser om varandra, en gemenskap byggd på ömsesidig hjälp istället för ekonomiska incitament. Och vad är ett av de främsta hindren för att bygga den sortens gemenskap och samhälle idag? *Arbete.*

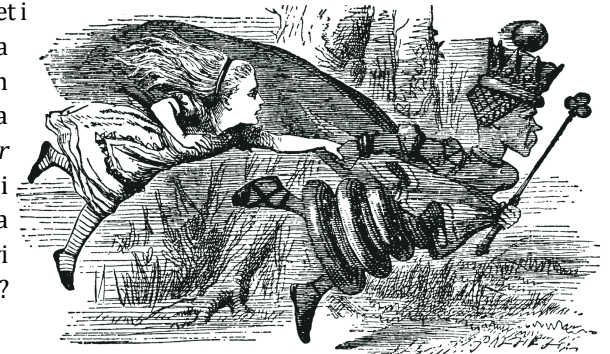
career [kə 'riə] 1. Röra sig snabbt och okontrollerat i en specifik riktning: *the car careered across the road and went through a hedge.*

andlig förgörelse.

Det är kostnaderna vi betalar individuellt, men allt det här arbetandet har också ett pris på global nivå. Vid sidan av kostnaderna för miljön, har vi arbetsrelaterade sjukdomar, skador och dödsfall: varje år dödar vi tusentals människor för att kunna sälja hamburgare och gymkort till överlevarna. Den amerikanska arbetsmyndigheten rapporterade att det i USA dog dubbelt så många människor på arbetet år 2001 som under 11 September-attackerna, och då har de inte ens räknat med arbetsrelaterade sjukdomar. Men det orimligaste priset av alla är kanske kostnaden för att aldrig få lära oss hur vi styr våra egna liv, aldrig få chansen att svara på eller ens ställa frågan om vad vi skulle göra med vår tid på den här planeten om det var upp till oss. Vi kan aldrig veta hur mycket vi ger upp, genom att nöja oss med en värld i vilken människor är för upptagna, för fattiga, eller för nedslagna för att göra det.

Så varför arbetar vi om det är så dyrt? Alla vet svaret – det finns inget annat sätt att skaffa de resurser vi behöver för att överleva, eller för att delta i samhället överhuvudtaget, för den delen. Alla tidigare samhällsformer som gjorde andra sätt att leva möjliga har blivit utrotade – de utplånades av erövrare, slavhandlare och företag som varken lämnade stammar, traditioner eller ekosystem intakta. Tvärtom vad kapitalistisk propaganda säger, trängs inte fria människor i fabriker för en svältlön om de har andra alternativ, inte ens i utbyte mot märkesskor och den senaste mjukvaran.

Genom att jobba, handla och betala räkningar, hjälper vi alla till med att bevara de villkor som gör dessa aktiviteter nödvändiga. Kapitalismen finns för att vi investerar allt i den: all vår energi och påhittighet på marknaden, alla våra tillgångar i butiker och på aktiemarknaden, all vår uppmärksamhet i medierna. För att vara mer exakt, kapitalism finns för att våra dagliga aktiviteter är den. Men skulle vi fortsätta reproducera den om vi kände att vi hade andra alternativ?

"Det var ett trögt land!" sade drottningen. "Här, ser du, måste man springa av alla krafter för att hålla sig kvar på samma plats. Om man vill komma någon annanstans måste man springa minst dubbelt så fort."

"Tack, men det vill jag helst inte försöka mig på!" sade Alice.

ARBETE ÄR EN VÄG TILL SJÄLVFÖRVERKLIGANDE.

Tvärtom – istället för att möjliggöra för människor att uppnå lycka, fostrar arbete den värsta sortens självförnekelse.

Genom att lyda lärare, chefer, marknadsefterfrågan – för att inte tala om lagar, föräldrars förväntningar, religiösa skrifter och sociala normer – betingas vi från tidig barndom att skjuta upp våra önskningar och drifter. Att följa order blir en omedveten reflex, vare sig de är i våra bästa intressen eller inte; att hänvisa till experter blir en levnadsvana.

När vi säljer vår tid istället för att göra saker för dess egen skull, utvärderar vi våra liv efter hur mycket vi kan *få i utbyte* för dem, inte vad vi *får ut* av dem. Som frilansande slavar som saluför sina liv timme för timme, tänker vi på oss själva som att vi alla har ett pris, och värderar oss utifrån hur högt det är. På det sättet blir vi varor, precis som tandkräm och toapapper. Det som en gång var en människa är nu en arbetstagare, på samma sätt som det som en gång var en gris nu är en fläskkotlett. Våra liv försvinner, spenderade som pengarna för vilka vi säljer dem.

Ofta blir vi så vana vid att ge upp saker som är värdefulla för oss att *upppoffring* blir vårt enda sätt att uttrycka att vi bryr oss om nånting. Vi gör oss till martyrer för idéer, ideal och kärleken till varandra, även när dessa är tänkta att hjälpa oss finna lycka.

Det finns till exempel familjer där familjemedlemmarna visar kärlek genom att tävla om att vara den som ger upp mest för de andra. Möjligheten att njuta av livet försenas inte bara, den skickas vidare från en generation till nästa. Ansvar för att slutligen njuta av den lycka, som troligtvis sparats ihop under år av otacksamt slit, förs vidare till barnen. Men när de väl blir vuxna måste också de, för att ses som ansvarsfulla individer, jobba häcken av sig.

Någon gång måste mönstret brytas.

**“Om hårt arbete vore så härligt,
nog hade väl de rika behållit allt för sig själva.”**

– Lane Kirkland

ARBETE FRÄMJAR INITIATIVTAGANDE.

Att folk arbetar hårt nuförtiden tvivlar nog ingen på. Beroendeförhållandet mellan tillgång till resurser och prestationer på marknaden, har orsakat en produktion och teknologisk utveckling utan motstycke. Marknaden har monopoliserat tillgången till våra egna kreativa förmågor i sådan grad att många inte bara arbetar för att överleva, utan för att *ha nånting att göra*. Men vad för sorts initiativtagande främjar det här?

Låt oss gå tillbaka till den globala uppvärmningen, en av de allvarligaste kriserna planeten står inför. Efter decennier av förnekelse, har politiker och affärsmän äntligen börjat agera för att göra någonting åt det. Och vad gör de? Hittar på sätt att tjäna pengar på det! Utsläppsrätter, ”ren” kol, ”gröna” fonder – vem kan tro att dessa är *de mest effektiva* sätten att hejda produktionen av växthusgaser? Det är ironiskt att en katastrof som orsakats av kapitalistisk konsumtion kan användas för att stimulera mer konsumtion, men det säger en hel del om vad för sorts initiativ arbete främjar. Vad för sorts människa svarar ”Visst, men vad har *jag* att vinna på det?” när de konfronteras med uppgiften att förhindra slutet för allt liv på jorden?

Om allt i vårt samhälle måste drivas av ett vinstintresse för att lyckas, kanske det inte är initiativ som uppmuntras trots allt, utan någonting annat. Att verkligen ta initiativ, introducera nya värderingar och nya beteenden – det är lika otänkbart för den företagsamme affärsmannen som det är för hans mest håglösa anställda. Tänk om att arbeta – alltså att hyra ut ens skapandeförmåga åt andra, vare sig det är chefer eller kunder – faktiskt *undergräver* initiativtagande?

Bevisen för detta sträcker sig bortom arbetsplatsen. Hur många människor som aldrig missar en dags arbete klarar av att dyka upp i tid för att repa med bandet? Vi hinner inte med att läsa böckerna i våra bokklubbar trots att vi kan lämna in skoluppgifter i tid; de saker vi *verkligen* vill göra med våra liv hamnar längst ner på att-göra-listan. Förmågan att fullfölja åtaganden styrs av någonting utanför oss själva, de blir associerade med yttre belöningar och bestraffningar.

Föreställ dig en värld där allt människor gjorde, gjordes för att de *ville* det, för att de själva var starkt engagerade i att åstadkomma det. För chefer som har kämpat med att motivera sina likgiltiga anställda, låter idén att jobba i projekt där alla deltagare har samma engagemang utopiskt. Men det här